

Preliminarus vertimas

**EUROPOS TARYBA
EUROPOS ŽMOGAUS TEISIU TEISMAS**

BUVĘS ANTRASIS SKYRIUS

BYLA UAB JGK STATYBA PRIES LIETUVA
(Peticijos Nr. 3330/12)

SPRENDIMAS
(Dėl teisingo atlyginimo)

STRASBURAS
2015 m. sausio 27 d.

Šis sprendimas taps galutiniu pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį. Jame gali būti daromi redakcinio pobūdžio pataisymai.

Byloje UAB JGK Statyba prieš Lietuvą

Europos Žmogaus Teisių Teismas (Antrasis skyrius), posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

pirmininko Guido Raimondi,
teisėjų Işıl Karakaş,
Dragoljub Popović,
András Sajó,
Paulo Pinto de Albuquerque,
Heller Keller,
Egidijaus Kūrio

ir *skyriaus kanclerio* Stanley Naismith,
po svarstymo uždarame posėdyje 2014 m. gruodžio 16 d.

skelbia tą dieną priimtą sprendimą:

PROCESAS

1. Bylą prieš Lietuvos Respubliką pradėjo UAB „JGK Statyba“ ir Jurijus Guselnikovas, kurie 2005 m. spalio 21 d. Teismui pateikė peticiją (Nr. 3330/12) pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 34 straipsnį. Pirmoji pareiškėja yra UAB „JGK Statyba“ (toliau – bendrovė pareiškėja), privati Lietuvoje registruota statybos bendrovė. Jurijus Guselnikovas (toliau – antrasis pareiškėjas) yra Lietuvos pilietis, gimęs 1952 m. ir gyvenantis Vilniuje. J. Guselnikovas yra bendrovės pareiškėjos akcininkas ir valdybos narys.

2. 2013 m. lapkričio 5 d. paskelbtame sprendime (toliau – pagrindinis sprendimas) Teismas konstatavo, kad buvo pažeistos pareiškėjos bendrovės teisės, numatytos Konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje ir 1 Protokolo 1 straipsnyje, kadangi dėl pernelyg ilgai trukusių dviejų atskirų civilinių bylų procesų užsitęsė dviem jai nuosavybės teise priklausantiems namams taikytas areštas (žr. *JGK Statyba Ltd and Guselnikovas v. Lithuania*, no. 3330/12, §§ 80, 87 ir 145, 2013-11-05). Skundai antrojo pareiškėjo teisių atžvilgiu pripažinti nepriimtinais.

3. Pagal Konvencijos 41 straipsnį pareiškėja bendrovė reikalavo priteisti 296 703 eurų turtinei žalai atlyginti ir 21 450 eurų išlaidoms ir kaštams padengti.

4. Teismas Konvencijos 41 straipsnio taikymo klausimą dėl turtinės žalos, sąnaudų ir teisinių išlaidų atidėjo, kaip neparengtą sprendimui, ir paragino Vyriausybę bei pareiškėją per šešis mėnesius šiuo klausimu pateikti savo pastabas bei pranešti Teismui apie bet kokią galimą susitarimą (žr. *ibid.*, § 162, ir rezoliucinės dalies 4 punktą).

5. Po nesėkmingo šalių mėginimo sudaryti taikų susitarimą, 2014 m. rugpjūtį pareiškėja bendrovė pateikė patikslintus reikalavimus dėl teisingo atlyginimo. 2014 m. rugpjūčio 10 d. Vyriausybė pateikė pastabas dėl šių reikalavimų.

TEISĖ

6. Konvencijos 41 straipsnyje numatyta:

„Jeigu Teismas nustato Konvencijos ar jos protokolų pažeidimą ir jeigu Aukštosios Susitariančiosios Šalies įstatymai leidžia tik iš dalies atlyginti pažeidimu padarytą žalą, tai prireikus Teismas gali priteisti nukentėjusiajai šaliai teisingą atlyginimą.“

A. Žala

7. Pareiškėja bendrovė nereikalavo neturtinės žalos atlyginimo. Kaip nurodyta 2014 m. rugpjūčio 5 d. laiške, pareiškėja bendrovė reikalavo priteisti 271 125 eurų (EUR) turtinei žalai atlyginti, iš kurių 55 805 eurų už žalą, patirtą dėl neįvykdytų įsipareigojimų pagal paskolos sutartį su banku, 69 777 eurų už negautas nuomos pajamas (už namą Nr. 57-1, kurio plotas 292 kv. m) ir 145 543 eurų už negautas nuomos pajamas (už namą Nr. 57-2, kurio plotas 306 kv. m). Negautoms nuomos pajamoms ir namų rinkos kainai pagrįsti pareiškėja bendrovė pateikė 2014 m. eksperto vertintojo - bendrovės, sertifikuotos atlikti nekilnojamojo turto vertinimą Lietuvoje, parengtą ataskaitą.

8. Ataskaitoje pateiktos sumos, kurias pareiškėja bendrovė būtų bendrai gavusi už nuomą, jei būtų šiuos namus išnuomojusi visam laikotarpiui 1996 m. birželio mėn. - 2006 m. balandžio mėn., arba vertinant atskirai, 1997 m. gegužės mėn. - 2006 m. balandžio mėn. (dėl namo Nr. 57-1) ir 1995 m. sausio mėn. - 2010 m. liepos mėn., arba vertinant atskirai, 1999 m. sausio mėn. - 2010 m. liepos mėn. (dėl namo Nr. 57-2), nurodant, kad jos buvo apskaičiuotos, remiantis tuo laikotarpiu buvusiomis rinkos kainomis. Iš šios ataskaitos matyti, kad vidutinis nuomos mokestis už kvadratinį metrą per mėnesį už namus per tuos metus buvo 2,80 EUR. Ekspertas padaugino kvadratinių metrų skaičių iš šio skaičiaus, atsižvelgdamas į vidutinį nuomos mokestį už kvadratinį metrą už kiekvienus metus, tada padauginamas gautą skaičių iš mėnesių, kuriuos pareiškėja bendrovė tariamai negalėjo naudotis savo namais, skaičiaus. Ataskaitoje, kurioje remiamasi eksperto vertintojo surinktais oficialiais duomenimis, taip pat nurodyta, kad abu pastatai buvo tinkami naudoti (gyventi): namas Nr. 57-2 ne anksčiau kaip nuo 1995 m., namas Nr. 57-1 - vėliausiai nuo 1997 m. gegužės mėn.

9. Atsakydama, Vyriausybė šiuos reikalavimus ginčijo. Visų pirma, Vyriausybė laikė, kad reikalaujama priteisti turtinė žala yra pernelyg

didelė, o ekspertų ataskaitoje pateiktas išvadas atmetė dėl objektyvumo trūkumo. Tačiau Vyriausybė nepateikė jokio alternatyvaus vertinimo šiems argumentams pagrįsti.

10. Be to, Vyriausybė teigė, kad nėra priežastinio ryšio tarp reikalaujamų nuostolių ir tariamų Konvencijos pažeidimų. Tai, kad pareiškėja bendrovė neįvykdys savo finansinių įsipareigojimų *vis-à-vis* komerciniam bankui buvo akivaizdu jau 1996 metų pradžioje, t. y. prieš abiejų civilinių bylų procesų pradžią. Vyriausybė taip pat tvirtino, kad dėl negautų pajamų už namų nuomą pareiškėjų pateikti paskaičiavimai buvo hipotetiniai ir subjektyvūs, o ne paremti patikimais įrodymais; be to, arešto nutartys netrukdė pareiškėjai bendrovei savo nuosavybės išnuomoti. Be to, anot Vyriausybės, pareiškėja bendrovė dėl negautų pajamų negalint išnuomoti namų atlyginimo visų pirma galėjo kreiptis į nacionalinius teismus.

11. Teismas primena, kad sprendimas, kuriuo jis nustato pažeidimą, sukuria valstybei atsakovei teisinę pareigą nutraukti pažeidimą ir atlyginti žalą dėl jo padarinių tokiu būdu, kad būtų kiek įmanoma labiau atkurta iki pažeidimo buvusi situacija (žr. *Brumărescu v. Romania* (sprendimas dėl teisingo atlyginimo) [GC], no. 28342/95, § 19, ECHR 2001-I).

12. Be to, jei pažeidimo pobūdis leidžia, užtikrinti *restitutio in integrum* yra valstybės atsakovės pareiga. Kita vertus, jei nacionalinė teisė neleidžia - arba leidžia tik iš dalies - atlyginti pažeidimu padarytą žalą, 41 straipsnis suteikia teisę Teismui priteisti nukentėjusiajai šaliai tokį teisingą atlyginimą, kurį laiko tinkamu (žr. *Papamichalopoulos and Others v. Greece* (50 straipsnis), 1995-10-31, § 34, Series A no. 330-B).

13. Pirmiausia, spręsdamas dėl tariamai patirtos žalos, atsiradusios dėl pareiškėjos bendrovės neįvykdytų įsipareigojimų pagal paskolos sutartį su banku, Teismas atkreipia dėmesį į tai, kad pareiškėja bendrovė savo finansinių įsipareigojimų bankui nevykdė dar iki 1996 m. vasario mėn., t. y. iki prasidedant civilinių bylų procesams. Todėl Teismas neižvelgia jokio priežastinio ryšio tarp tariamų pažeidimų ir reikalaujamų nuostolių. Net darant prielaidą, kad civilinių bylų procesai galėjo turėti kokios nors įtakos pareiškėjos bendrovės gebėjimui įvykdyti savo sutartinius įsipareigojimus *vis-à-vis* bankui (ir sumažinti skolą), pareiškėja bendrovė neįrodė, kad iš šios nuosavybės gaunamos pajamos buvo vienintelis ar bent jau pagrindinis bendrovės pajamų gavimo būdas ir tokiu būdu ji būtų grąžinusi beveik 400 000 eurų bendrovės skolą bankui. Todėl Teismas šį reikalavimą atmeta.

14. Teismas pakartoja, kad pagrindiniame sprendime jis konstatavo, kad dėl to, kad abejose civilinėse bylose buvo priimtos arešto nutartys pareiškėjai bendrovei teko pernelyg didelė našta, nors apskritai apdairiai naudojamos tokios priemonės užtikrina netrukdomą bylos nagrinėjimą teisme (žr. pagrindinį sprendimą, § 125). Šios nuosavybės atžvilgiu taikytas areštas draudė perleisti nuosavybės teises į ją daugiau nei

dešimt metų, kai tuo tarpu civilinių bylų procesai atitinkamai truko beveik dešimt ir keturiolika metų (žr. pagrindinį sprendimą, §§ 71, 81, 143, 144).

15. Dėl namo Nr. 57-1, pažymėtina, kad šis namas pareiškėjai bendrovei buvo gražintas 1996 m. ir nuo tada ji iš esmės galėjo naudoti jį savo reikmėms, atsižvelgiant į arešto nutartimi nustatytus apribojimus. Atsižvelgiant į tai, kad šie apribojimai neapėmė draudimo namą išnuomoti, Teismas manymu, pareiškėja bendrovė neturi teisės reikalauti priteisti negautas nuomos pajamas už namą Nr. 57-1, ir todėl šį reikalavimą atmeta.

16. Tačiau, skirtingai nuo pastarosios situacijos, naudojimasis namu Nr. 57-2 pareiškėjai bendrovei buvo apribotas tokia apimtimi, kad ji negalėjo jo nei parduoti, nei išnuomoti, nacionaliniams teismams jį areštavus ir namą užėmus trečiajam asmeniui iki bylos, kurioje vienas iš pareiškėjos bendrovės pareikštų reikalavimų buvo susijęs su šio asmens iškeldinimu iš namo, pabaigos. Nepaisant to, kad 1995 m. rugsėjo 5 d. pareiškėjos bendrovės naudai buvo priimtas galutinis teismo sprendimas, ši situacija tęsėsi apie keturiolika metų, t. y. nuo 1996 m. liepos mėn. iki 2010 m. liepos 28 d., ir tik tada pareiškėja bendrovė atgavo galimybę valdyti savo nuosavybę (žr. pagrindinį sprendimą, §§ 7, 8, 29, 30). Taigi dėl namo Nr. 57-2 Teismas konstatuoja, kad pareiškėja bendrovė tuo laikotarpiu negalėjo namu nei naudotis (pavyzdžiui, jį išnuomoti), nei perleisti nuosavybės teisės (nuo 1999 m. sausio 21 d.).

17. Teismas konstatuoja, kad pareiškėja bendrovė patyrė realius nuostolius dėl negalėjimo netrukdomai naudotis savo nuosavybe (žr. *Popov v. Moldova* (nr. 1) (sprendimas dėl teisingo atlyginimo), no. 74153/01, § 10, 2006 m 17). Nesiiimdamas spekuliuoti kokį pelną pareiškėja bendrovė būtų gavusi, jei Konvencija nebūtų pažeista, Teismas pažymi, kad bendrovė neteko realių galimybių (žr. *mutatis mutandis Gawęda v. Poland*, no. 26229/95, § 54, ECHR 2002-II) ir *Centro Europa 7 Srl and Di Stefano v. Italy* [GC], no. 38433/09, § 219-220, ECHR 2012). Jeigu reikalaujama priteisti negautas pajamas (*lucrum cessans*), tai turi būti įtikinamai nustatyta, ir negali būti grindžiama vien tik spėjimais ar tikimybėmis. Esant tokioms aplinkybėms, Teismas mano esant tikslinga priteisti vienkartinę kompensaciją už negautas pajamas dėl negalėjimo išnuomoti namo. Mano, kad pagrįsta priteisti pareiškėjai bendrovei kompensaciją už patirtą turtinę žalą, tiesiogiai susijusią su nustatytu pažeidimu, trukusiu nuo 1996 m. liepos iki 2010 m. liepos, kai namas buvo gražintas. Dėl argumentų, kad namas neva buvo netinkamas jį išnuomoti, pabrėžtina, jog ekspertas konstatavo, kad namas buvo tinkamas naudoti (gyventi) nuo 1995 m. (žr. 8 punktą).

18. Atlikęs vertinimą, Teismas patirtos žalos pagrindimą negautomis nuomos pajamomis laiko pagrįstu. Priešingai Vyriausybės argumentams, jis neabejoja eksperto ataskaitos objektyvumu: ji buvo atlikta nepriklausomo ir sertifikuoto vertintojo, joje pateiktas išsamus konkrečios nuosavybės, atsižvelgiant į jos ypatumus, vertinimas bei nuomos rinkos kainų apskaičiavimas. Tačiau taip pat Teismas atsižvelgia ir į tai, kad

pareiškėja bendrovė neišvengiamai būtų užtrukusi ieškodama tinkamų nuomininkų ir patyrusi tam tikras namo remonto, su namo išlaikymu ir mokesčiais susijusias išlaidas (žr. tarp daugelio institucijų, *Kirilova and Others v. Bulgaria* (sprendimas dėl teisingo atlyginimo), nos. 42908/98, 44038/98, 44816/98 ir 7319/02, § 31, 2007-06-14; *Dacia S.R.L. v. Moldova* (sprendimas dėl teisingo atlyginimo), no. 3052/04, § 47, 2009-02-24; ir *Kunić v. Croatia*, no. 22344/02, § 76, 2007-01-11). Nuomos pajamos taip pat turi būti grindžiamos realia ekonomine situacija šalyje ir atsižvelgiant į infliaciją per keturiolikos metų laikotarpį (žr. *Zlinsat, SPOL. S RO v. Bulgaria* (sprendimas dėl teisingo atlyginimo), no. 57785/00, § 44, 2008-01-10). Todėl reikalaujama priteisti 145 543 eurų suma už namo Nr. 57-2 negautas nuomos pajamas, kuri nebuvo koreguojama atsižvelgiant į aukščiau minėtus veiksnius, visa apimtimi negali būti priteista.

19. Atsižvelgęs į pirmiau nurodytas aplinkybes, į tai, kad šiuo atveju buvo konstatuoti tarpusavyje susiję Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies ir 1 Protokolo 1 straipsnio pažeidimai, vadovaudamasis teisingumo pagrindais, kaip to reikalauja Konvencijos 41 straipsnis, Teismas pareiškėjai bendrovei priteisia bendrą 70 000 eurų sumą turtinei žalai, patirtai dėl negautų nuomos pajamų, atlyginti, ir bet kokius mokesčius, kurie gali būti taikomi šiai sumai.

B. Sąnaudos ir teisinės išlaidos

20. Pareiškėja bendrovė reikalavo 26 979 eurų sąnaudų ir teisinių išlaidų, patirtų vidaus teismuose ir pasirengimui bei atstovavimui byloje Teisme, atlyginimo. Šią sumą sudaro: 21 036 eurų už teisininkų paslaugas; 3 504 eurai už eksperto ataskaitą; 2 014 eurų už vertimo paslaugas ir 424 eurai už pašto išlaidas.

21. Vyriausybė šiuos reikalavimus ginčijo tuo pagrindu, kad nurodytos sumos buvo pernelyg didelės ir tinkamai nepagrįstos. Be to, ji tvirtino, kad kai kurie pareiškėjos bendrovės pateikti mokėjimo kvitai ir jose nurodytos sumos negali būti priskirtos šiam teisminiam procesui, kadangi pareiškėja bendrovė dalyvavo ne vienoje byloje nacionaliniuose teismuose.

22. Atsižvelgiant į Teismo praktiką, teisinės ir kitos išlaidos pareiškėjui priteisiamos tik tuo atveju, jei nustatoma, jog jos buvo realiai patirtos, būtinos ir protingo dydžio. Atsižvelgęs į turimus dokumentus ir aukščiau nurodytus kriterijus, Teismas mano, kad pagrįsta pareiškėjai bendrovei priteisti 10 000 eurų visoms sąnaudoms padengti ir bet kokius mokesčius, kurie gali būti taikomi šiai sumai.

C. Palūkanos

23. Teismas mano, kad nevykdant įsipareigojimų palūkanos turi būti skaičiuojamos pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridedant tris procentus.

DĖL ŠIŲ PRIEŽASČIŲ TEISMAS VIENBALSAI

1. *Nusprendžia,*
 - a) kad Valstybė atsakovė turi sumokėti pareiškėjai bendrovei per tris mėnesius nuo tos dienos, kai sprendimas taps galutiniu pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį, šias sumas:
 - i) 70 000 eurų (septyniasdešimt tūkstančių eurų) turtinei žalai atlyginti ir bet kokius mokesčius, kurie gali būti taikomi šiai sumai;
 - ii) 10 000 eurų (dešimt tūkstančių eurų) sąnaudoms ir teisinėms išlaidoms atlyginti ir bet kokius mokesčius, kurie gali būti taikomi pareiškėjai bendrovei;
 - b) kad nuo minėto trijų mėnesių termino pabaigos iki sprendimo įvykdymo dienos per įsipareigojimų nevykdymo laiką nuo minėtų sumų turės būti mokamos paprastosios palūkanos pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridedant tris procentus;
2. *Atmeta* likusius pareiškėjos bendrovės reikalavimus dėl teisingo atlyginimo.

Surašyta anglų kalba ir paskelbta raštu 2015 m. sausio 27 d., vadovaujantis Teismo reglamento 77 taisyklės 2 ir 3 dalimis.

Kancleris
Stanley Naismith

Pirmininkas
Guido Raimondi